

Yıl:4
Sayı:127
06 Aralık 2020

İstinye Üniversitesi Ekonomi ve Politika Araştırmaları Merkezi

Haftalık Bülten

Makaleler

- Rusya Savaşı Göze Alabilir mi? - Doç. Dr. Fahri Erenel
- Türk Dünyası Bütünleşiyor? -Prof. Dr. Anıl Çeçen
- Balkanlar Üzerine- Erol Demir

Söyleşi

- Akademi Giderek Her Yerde Endüstriyelleyiyor ve Siyallaşıyor- Zeliha Eliaçık

İnfografik

- Dünya Geneli İnternet Kullanımı
- DSÖ: Dünya Geneline 1 Milyardan Fazla Engelli Bulunuyor.
- Yaklaşık 80 Milyon Çocuk Modern Kölelik Sayılan Şartlarda Çalıştırılıyor.
- Büyüme Rakamları Açıklandı.
- Kovid-19'un Varyantları
- Düzensiz Göç ve Türkiye
- Afrika Kıtasında Alacaklı Bir Dost:Çin.
- Savunma ve Havacılık Sanayisi İhracat Rekorunu Tazeledi.
- Türkiye'de Temiz Su
- Türkiye'de Dindarlık

Kitap Tavsiyesi

- Kehribar Geçidi-Nazan Bekiroğlu

Rusya: Savaşı Göze Alabilir mi?

Doç. Dr. Fahri Erenel-EPAM Müdürü

ABD, İngiltere-Avusturalya arasında AUKUS anlaşmasının imzalanması ile birlikte savaşa en yakın bölge olarak Güney Çin Denizi ön plana çıkmıştı. Tayvan üzerinde Çin savaş uçaklarının birçok hava sahası ihlallerine şahit olmuştuk. Sert söylemler bölgenin giderek ısındığının bir göstergesi gibiydi. Günümüzde de Güney Çin Denizi sıcaklığını korumaya devam ediyor, ancak düşünce ve duyguları içeren dikkatler Rusya ile ABD arasında gittikçe sertleşen Ukrayna-Belarus odaklı bir gerginliğe çevrilmiş durumda. Gerginlik bölgesi eski dünyaya yakın olunca ister istemez tüm dünyanın dikkati bölgeye yoğunlaşıyor.

Rusya, NATO'nun Gorbaçov döneminde doğuya doğru genişlemeyeceği konusunda verdiği sözleri yerine getirmedğini sık sık vurgulamakta, Ukrayna, Belarus, Moldova'nın ve Gürcistan'ın olası bir genişlemeye dahil edilmesini kırmızı çizgileri olarak belirtmektedir. Gürcistan bir şekilde NATO'ya dahil edilirse, Ermenistan ve Azerbaycan'a sıranın geleceğini bilmektedir Rusya. Bu ise Güney Kafkasya'nın kontrolünün tamamen elinden çıkmasının, İran üzerinden körfez ile temasının kesileceği anlamı taşıdığını çok iyi bilmektedir. Bu tür bir gelişme Türkiye'nin önderlik ettiği Türk Devletleri Teşkilatı'nın vizyonunu gerçekleştirmesinin önündeki en büyük engellerden biri olan Rusya'nın kısmen de olsa pasifize olması demektir. Türkiye, Azerbaycan üzerinden Türk Devletleri ile kucaklaşabilecektir. Bu gelişme Orta Asya Türk Devletlerinde Türk Devletleri Teşkilata olan güven ve bağlılığın artmasına neden olabilecektir.

Rusya üzerindeki bulunan kara bulutların giderek artmasını sadece batı sınırlarında ki gelişmelere bağlamamak gerekir. Bu kez Batı, ABD ve İngiltere öncülüğünde Rusya'ya tam anlamı ile yoğunlaşmış durumda görünmektedir. ABD istihbarat raporlarının bilinçli bir şekilde sızdırılarak, Rusya'nın Ukrayna sınırına 100 bin civarında bir kuvvet yığıldığı içerikli maksatlı haberlerin, Batı kamuoyu ile NATO'nun küçük devletleri ve özellikle Rusya'ya yakın olan üyelerini Rusya kaynaklı tehdidin gerçek olduğu konusunda ikna etmeye yönelik olduğu gözlerden uzak tutulmamalıdır. NATO, İngiltere ve elbette ABD'nin güvenlik stratejilerinde tehdit olarak ilk sıraya yerleştirdikleri Rusya'yı çevreleme ve baskı altına alma süreci karşılık hamleler ile sürmektedir.

Batı tarafından iki defa işgal edilme girişiminde bulunan Rusya jeopolitik derinliğini çok iyi kullanarak ağır kayıplar verse de işgalcilere gereken dersleri vermeyi başarmış ve küllerinden yeniden doğmuştur.

Rusya, yakın çevresine yönelik her türlü girişimi en sert şekilde bertaraf edeceğini açık bir şekilde doktrinin de açıklamıştır. Gürcistan ve Kırım söz konusu doktrinin tavizsiz uygulamalarıdır.

Jeopolitik derinliğini tarihsel ve kültürel zenginliği ile birleştiren Rusya asla sıradan bir ülke olmamıştır. Asla hafife alınmaması gereken bir ülkedir. ABD öncülüğünde ki batı adeta ateşle oynamayı sürdürmektedir. Yaptırımların ve askeri güçlerle çevrilmeye çalışılmasının Rusya'yı yakın çevre doktrininden vazgeçiremeyeceğini biliyoruz.

Batı, Rusya ile bir çatışmayı asla göze alamaz. Aldığı taktirde eğitimli ve her açıdan hazır Rus güçleri karşısında dayanamayacakları kesindir. Rusya karşısına Romanya, Bulgaristan, Yunanistan ve diğer Rusya'ya yakın ülkelere kuvvet ve silah yığılması güç dengesini sağlamayacaktır.

Hipersonik füzelerdeki ve hava savunma sistemlerinde ki bariz üstünlüğü,Çin ile imzaladığı işbirliği anlaşması,Şanghay İşbirliği Örgütü ve Kolektif Güvenlik anlaşması üyeliği, Baltık, Arktik ve Kuzey Pasifikte artan askeri hareketliliği, Güney Çin Denizi ve Hint Okyanusunda Çin ile birlikte Deniz ve Hava devriyesi faaliyetlerine başlamaları, uzayda Çin'den sonra kendisine de ait olsa uydu vurabilme yeteneğine ulaşmış olması,her alanda askeri yeteneğini sürekli geliştirmesi ve Putin gibi güçlü ve otokratik bir lider tarafından yönetiliyor olması karşısında taşıma suyla değirmen döndürmeye çalışan NATO karşısında başarısız olma şansı yok denecek kadar azdır.

NATO'nun, NATO-2030 vizyonu kapsamında hareket planlarının ve buna uygun kuvvet yapısının 2022 yılında tamamlanmasının hedeflendiği dikkate alındığında yeni stratejiye geçiş aşamasında ki NATO'nun bu tür bir görevi ne ölçüde başarabileceği derin kuşkular taşımaktadır. Bir tatbikat için bile aylar öncesinden kuvvetlerini bir araya getirmeye çalışan NATO'nun geçmişte bu tür bir tecrübesi ve başarısının da olmadığı dikkate alındığında Rusya karşısına ani bir saldırı karşısında tepkide bulunma hızı çok düşük olacaktır.

Bu değerlendirmeler karşısında, savaşı göze alamayacak olan tarafın ABD öncülüğünde ki NATO olacağı, Rusya'yı daha fazla kışkırtmanın batının ağır yenilgisi ile sonuçlanabileceği düşünülmektedir.

Türk Dünyası Bütünleşiyor.

Prof. Dr. Anıl Çeçen-Ankara Kalesi:309

Tarihin her döneminde var olan ve kurdukları devletler aracılığı ile öne çıkan Türkler, her dönemde dünya siyaseti üzerinde etkili olmuşlar ve dünya tarihinin dönemeçleri dönülürken, en son noktada yönlendirici olarak tüm insanlık ve dünyanın geleceği doğrultusunda önderlik etmişlerdir. Tarih öncesi dönemlerden gelerek Milat sonrasındaki tarihsel dönemlerde eskisinden çok daha fazla ağırlık koyarak dünyanın yönlendirilmesinde etkin olan Türk toplulukları, kavimleri ve de boyları tüm zamanlarda dünyanın ilerlemesi ve gelişerek daha üst düzeyde yeni bir dünya düzeninin kurulması için her türlü mücadeleyi yaparak bugünlere gelmişlerdir.

Uluslararası alanda gündeme gelen yenilik ve gelişmeler birbiri ardı sıra öne çıkarken, dünya tarihinin sayfalarını dolduran siyasal ve düşünsel birikimin oluşmasında ve geleceğe dönük bir biçimde yönlenmesinde, her dönemin Türk devletlerinin ve de bu devletlerin sınırları içinde yaşamlarını sürdüren Türk kavimlerinin yönlendirici etkileri ve önderlikleri olmuştur olmuştur. Yeryüzünde yaşamakta olan diğer toplulukları ve milletleri ele alarak Türklerin tarihsel serüvenleri ile karşılaştırıldığı zaman, tarihin en zengin birikiminin Türklerin kendi topluluklarında olduğu görülmektedir. Günümüzde Türk dünyası bu nedenle birliğe yönelmektedir.

Tarihin derinliklerinden gelen Türk kavimleri yeryüzünün beş kıtasından dördünde siyaset sahnesine çıkmışlardır. İnsanlığın ilk dönemlerinin yaşandığı Asya kıtasında, Hun ve Avar devletleri ile bir egemenlik düzeni kuran Türkler, daha sonraki aşamalarda da Göktürk, Uygur ve Hazar devletleri gibi kendi dönemlerinin uygarlık düzenini kurmuşlar ve uzun yıllar yaşatan Türk kökenli hegemonyaları birbiri ardı sıra gündeme getirmişlerdir. Büyük imparatorluklar aracılığı ile Avrupa, Afrika ve Asya kıtalarının önemli bölgelerinde devletler ve imparatorluklar kurma şansını elde eden Türkler, bir anlamda da tarih öncesi dönemlerden gelen uygarlık birikimini yirmi birinci yüzyıla taşımışlardır. Bu nedenle eski dünya düzeni geride kalırken ve yeni bir dünya düzenine doğru bir geçiş dönemi yaşanırken Türkiye Cumhuriyeti devleti ile Türk dünyası devletlerinin uluslararası konumları son derece önem kazanmıştır.

Tarihin derinliklerinden gelen Türklük ve Türk dünyası bugünün dünyasında merkezi alanlarda varlıklarını sürdürmekte, Asya kıtasının kuzeyi, ortası ve de batı bölgelerinin tamamı, Orta Doğu bölgesinin bütünü, Avrupa kıtasının doğusu ile Afrika kıtasının kuzeyi gibi bölgelerde hem Türk devletleri hem de bu devletlerin ötesinde toplumsal ağırlıklarıyla Türk boyları varlıklarını koruyarak, tüm etkinliklerini daha da artırma olanaklarını elde edebilmiştir. Türklerin tarih öncesinden gelen ağırlıklarıyla dünya haritasına dağılmaları dikkate alınırsa, Proto- Türklerden gelen bir uygarlık çizgisinin bugünlere kadar Türk devletleri ve toplulukları aracılığı ile taşındığı görülmektedir. Bu kadar uzun bir geçmişe sahip olan Türklerin dünyanın her kıtasına dağıldığı ve günümüzün üç büyük devleti olan Çin, Rusya ve Hindistan topraklarında daha önceki dönemlerde devletler ile birlikte imparatorluklar da kurdukları anlaşılmaktadır. Böylesine yaygın bir yapılanmaya sahip olan Türk boyları bazen yaşadıkları toprakları kendilerine yurt edinmişler, bazen de at sırtında göçebe bir toplum olarak dünya kıtaları üzerinde sürekli olarak seferlere çıkarak yeni yeni ele geçirdikleri topraklar üzerinde eskisinden çok daha farklı

devletler kurarak ve uygarlığını yeni ülkelere taşıyarak, evrensel egemenlik yarışında diğer toplulukları arkada bırakabilmenin başarısını göstermişlerdir.

Bugünün dünyasında yeryüzü haritasına bakılırsa her dönemin etkin gücü olan Türklerin fazlasıyla yeryüzü kıtalarına dağılmış oldukları görülmektedir. Uygarlığın en eski temsilcisi olan Türkler günümüze uygarlığın birikimlerini taşıırken, bir araya gelmeyi unuttuklarını ve de bu yüzden Çin, Rusya, Brezilya, Hindistan ve ABD gibi çok geniş alanlara sahip olan bir büyük devleti, Türklerin ortak devleti olarak kuramadıkları görülmektedir. Çok eski geçmişten gelmek, bütün dünya kıtalarına yayılmak, sürekli olarak yer değiştirmek gibi sorunlarla uğraşmak zorunda kalan Türkler, kıtasal büyüklüğe sahip olan büyük devletlerle rekabet edebilecek düzeye gelmişlerdir.

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra iki kutuplu dünyadan ABD merkezli tek kutuplu bir dünya arayışına sürüklenen dünya konjonktürü bu hedefi gerçekleştiremeyince, bu duruma tamamen ters düşen bir çizgide çok kutuplu dünya oluşumu insanlığın önüne gelmiştir. Batı dünyasının ABD ve AB gibi büyük devlet yapılanmaları sürdürülmeye çalışılırken, dünyanın ortasında Türkiye ile birlikte Türk dünyasının kopukluğu bir mesele olarak gündeme gelmiştir. Orta Doğu bölgesinde yeni bir düzen arayışı içinde olan batılı emperyalistler eskisi gibi bu bölgede etkin olamadıklarını görünce, merkezi alana Rusya, Çin, Hindistan ve İran gibi doğu bölgesinin büyük devletlerinin girmeye çalıştıkları öne çıkmıştır.

İşte bu aşamada doğunun büyük devletlerinin dünyanın merkezi alanında yeni emperyal güçler olarak görünmesiyle birlikte, eski dönemin Türkiye Cumhuriyeti ile Türk dünyasını birbirinden kopuk bir konuma getiren jeopolitik dengelerin de değiştiği ortaya çıkmaya başlamıştır. Batı emperyalizmi bütün dünyaya egemen olurken, Türkleri devre dışı bırakabilmek üzere Türkiye ile Türk dünyasının birbirinden kilometrelerce uzak bir konumda kalmalarını, merkezi coğrafyada Türklerin etkinliğinin kırılabilmesi için batı dünyasının temsilcisi olan İngiltere ve Fransa gibi büyük emperyalist güçler devreye girerek sağlamışlardır.

Osmanlı topraklarında oluşturulan batı hegemonyası, daha sonraki aşamada Orta Doğu'nun yeni haritasında Sovyetler Birliği ile müstakbel İsrail devletinin arasına yeni bir tampon devlet olarak Türkiye Cumhuriyeti'nin konulmasını öne çıkarınca, Orta ve Kuzey Asya bölgelerinde varlığını sürdüren Türk devletlerinin, Orta Doğu bölgesinde merkezi bir devlet olarak kurulan Türkiye Cumhuriyetinden fazlasıyla uzak düştükleri görülmüştür. Bu yüzden on sekizinci yüzyılda başlayan Türk milliyetçiliğinin ana hedefi olan Türk birliğinin sağlanması konusu, yirminci yüzyılın başlarında siyasal gündemden düşerek, cihan savaşları sonrasında kurulan yeni dünya düzeninde Türklerin parçalanmış bir durumda yeniden yapılandırılmasına gidilmiştir. Türklerin büyük çoğunluğu Sovyetler Birliği içinde bırakılırken, bir kısım Türk, Doğu Türkistan üzerinden Çin sınırları içinde terk edilmiş ve Osmanlı uzantısı bazı Türk boylarının ise Avrupa kıtasında farklı devletlerin ülkelerinde yaşamalarına ise zemin hazırlanmıştır.

Çinliler, Ruslar ve Hintlilerin büyük ülke sınırları içinde yaşamalarına izin veren o dönemin emperyalist güçleri, yüz yıldır Türk boylarının kurulacak büyük bir Türk devletinin çatısı altında ortak bir yaşam düzenine kavuşmalarını önlemişlerdir. Batılı emperyalistler Türklerin parçalanması ve birlik olmaması için yürüttükleri bu bölücü girişimlerin benzerini Araplar için de gündeme getirerek, halen var olan elliden fazla Arap devleti içinde Arap topluluklarının

parçalanmış bir biçimde yaşamalarını her türlü baskı ve komplo oyunlarını oynayarak sürdürmeye devam etmişlerdir. Ne var ki ,batılı emperyalistlerin bu oyunlarını yeni dönemde sürdürebilmeleri giderek zorlaşmış , Çin, Rusya ve Hindistan uluslararası alana girerek ve yeni emperyal güçler olarak hareket etmeye başladıklarında batı blokunun uygulamaları etkisini yitirmiş ve bu doğrultuda, Türk toplulukları ile Arap kavimlerinin kendi ortak büyük devletlerinin çatısı altında Rusya ve Çin gibi büyük devlet yapılanmalarına benzer bir yeni siyasal düzen kurabilmeleri konusu, yeni dönemde dünyanın esas gündemine girmiştir.

Milyonlarca nüfusa sahip olan Çinli, Hintli ve Rus asıllı toplumlar kendi büyük devletleri çatısı altında yaşarken, benzeri bir yeni düzeninin Türkler ve Araplar için düşünülmemesi, dünya barışı açısından çok önemli bir eksikliği yeniden gündeme getiriyordu. Araplar ikinci dünya savaşı sonrasında Cemal Abdülnasır'ın öncülüğünde Birleşik Arap Cumhuriyetini kurarak, merkezi alanda büyük bir Arap devletini emperyalistlere karşı kurmaya çalışmışlar ama Atlantikçiler ve Siyonistlerin etki ve baskılarıyla bu yeni oluşum önlenmiştir. Yirminci yüzyılda Türkler ile birlikte Araplar'ın da Çin ve Rusya gibi büyük devletler olarak varlıklarını sürdürmelerine izin verilmezken, geçmişten gelen devletler arası rekabet gene de devam etmiş ve bunun sonucu olarak da, soğuk savaş dönemi sonrasında yeni bir siyasal ortam konjonktürel olarak gündeme gelmiştir. Geçmişteki olaylardan ders almasını bilen Türkler ve Türk dünyası birlikte daha dikkatli bir yaşam düzenine yönelerek, dünya barışının daha güçlü bir temele oturtulabilmesi için ciddi mücadeleler verilmiştir. Artan ilişkiler zamanla ekonomik ve kültürel ilişkilere doğru ilerleyince, Türklerin birleşme yolları açılmıştır.

Sovyetler Birliği'nin kurulması nedeniyle yüz yıl önce gündeme getirilemeyen Türk dünyasının bir araya gelerek ortak bir devlet çatısı altında bütünleşmeye yönelmesi konusu, yirminci yüzyılın başlarında çözüme kavuşturulamayarak, bir sonraki yüzyıla ertelenmiş ve aradan yüz yılı aşkın bir süre geçtikten sonra ancak yirmi birinci yüzyılın ilk çeyreği dolarken, uluslararası alanda genel bir sorun olarak ele alınabilmektedir. Sovyetlerin dağılması aşamasında on beş devlet bağımsız olurken, Orta Asya ve Kafkasya'da bulunan Türk kökenli devletler daha sonraki aşamada diğer rakip siyasal oluşumlara ve dış dünyaya karşı bir Türk dayanışmasının örneği olarak önce Türk Keneşi adı altında resmen her türlü uluslararası çalışmalarını sürdürmüşlerdir.

Zaman içinde uluslararası diplomasının temel kavramı olan Konsey başlığı altında Türkiye'nin öncülüğünde bağımsız Türk devletlerinin birlikteliği geleceğe yönelik bir biçimde örgütlenerek yeni bir dünya düzenine giden yolda, Türklerin kültürel birlikteliği ve bu çizgide dayanışma içinde olabilmeleri için çaba gösterilmiştir. Soğuk savaşın bitişi ile gündeme gelen Türklerin birliği meselesi, aradan çeyrek yüzyıllık bir zaman dilimi geçince bu kez birliktelikten daha da ileri giderek bir bütünleşme çizgisi doğrultusunda, bu kez Türk Devletleri Teşkilatı adı altında tıpkı diğer uluslararası organizasyonların kurulması gibi, yeni bir yapılanma modeli çerçevesinde gündeme getirilmiştir.

Böylece soğuk savaş sonrası dönemde gündeme getirilen Türklerin birlikteliği sorunu, yirmi beş sene sonra tam anlamıyla bir bütünleşmenin konusu olarak ele alınarak aynı zamanda geleceğe dönük kalıcı bir örgütlenmenin konusu yapılmıştır. Yeni dönemde artık Türk Keneşi'ni ya da Türk Konseyi gibi temsili katılım aracılığı ile oluşturulan gevşek bir yapılanma değil ama tıpkı diğer uluslararası bütünlüklü örgütlenmeler gibi ,daha güçlü bir bütünleşme ve

tamamlanmayı sağlayan yeni bir yapılanma ,tam bir asır dağınıklığa mahkum edilen Türk dünyasına karşı, Türk Devletleri Teşkilatının kuruluğu ile yapılan haksızlık ortadan kaldırılmıştır.

12 Kasım 2021 tarihi Türk dünyasının bütünleşme adımının atıldığı gün olarak, gelecekte tüm Türk devletleri ve toplulukları arasında kutlanacak bir ortak bayram günü olacaktır. Beş bağımsız Türk devletinin bir araya gelmesi ve bu toplantıya Avrupa kıtasına Asya’dan göç etmiş Türk asıllı Macarları temsilen Macaristan devletinin de gözlemci bir ülke olarak katılması ile Türk Devletleri Teşkilatı’nın, sadece bir Asya rgtlenmesi değil ama aynı zamanda Avrupalı Türklerin de katılımı ile oluşan uluslararası bir örgütlenme olduğunu ortaya koymuştur.

Halen bağımsız olan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti’nin de böylesine bir evrensel birlikteliğin içinde yer alması, örgütlenmenin imzalandığı gün gündeme getirilerek, dışarıda kalan diğer Türk devletlerinin de böylesine bir birliktelik içinde yer alabilecekleri dünya kamuoyuna açıklanmıştır. Türk Devletleri organizasyonu, bağımsızlıklarını, egemenliklerini ve toprak bütünlüklerini korumaya çalışan, ortak bir tarih ve kültürel arka plan ile birlikteliğe ve gelecek hedeflerine sahip olan Türk devletlerinin , kendilerini korumaya ve Türklerin kazanılmış hak ve özgürlüklerine karşı olabilecek her türlü saldırı ve haksızlıklara karşı ortak dayanışma içinde mücadele etmeye , Türk dünyasının kararlı bir biçimde karşı koymasını sağlayacak bir kurumsal yapılanmanın siyasal alana getirilmesidir. Ruslar, Çinliler, Hintliler, Avrupalılar ve de Amerikalılar bu tür mücadeleleri yıllarca vererek büyük devletlerini kurabilmiş ve onun sağladığı ortak savunma alanı içinde siyasal mücadelelerini diğer devletlere karşı sürdürerek, evrensel alanda daha güçlü konumlara sahip olabilmişlerdir.

Bütünleşme toplantısında Türk devletlerinin birliği konusu görüşülerek karara bağlanmıştır. Ortak toplantının resmi adı ise dışa karşı resmen “Yeşil Teknolojiler ve Dijital ağda akıllı şehirler” olarak ilan edilmiş ve böylece günümüzün en önemli üç konusu toplantının resmi adında ifade edilerek, Türk dünyasında önümüzdeki dönem çalışmalarında , yeşil teknolojiler, dijital yapılanma ve akıllı şehirler gibi kritik konuların en güncel sorunlar olarak öncelikle ele alınacağı ilan edilmiştir .

TİKA (Türk işbirliği Teşkilatı) isimli kuruluş aracılığı ile Türk işbirliği çalışmalarında ilk adım atılmış, TÜRKSOY isimli kuruluşla ise bir Türk uluslararası kültürel işbirliği örgütlenmesi ikinci aşamada oluşturulmuş ve daha sonra da Türk Keneş’i aracılığı ile bütün bu oluşumların çatısı altında birlikte var olacağı, Türk Devletleri Teşkilatı son aşamada kurulmuştur. Böylece Türk dünyası ilişkilerinin zamanla bütünleştirilmesi bir gereksinme olarak öne çıkmıştır.

2021 yılının Kasım ayı Türk dünyasının bir araya getirilerek bütünleşmesinin gerçekleştirildiği bir tarih olmuştur. İstanbul Boğazının tam ortasında yer alan Demokrasi ve özgürlükler adasında atılmış olan bütünleşme adımı ile hem Türk dünyasına hem de dünya kamuoyuna önemli mesajlar verilmiştir. Türkiye’nin ev sahipliğinde yapılan İstanbul toplantısı gelecek yüzyıllara dönük sağlam bir işbirliği’nin ve bu doğrultuda atılan emin adımların atıldığı aşama olmuştur. İstanbul zirvesinde üst birlik kuruluğu tamamlanırken aynı zamanda güncel bazı konularda önemli kararlar alınmıştır. En son savaş olarak Azerbaycan’ın Karabağ’da zafer kazanması ve Türkiye’nin bu aşamada büyük yardım ve destek sağlaması ile ortaya çıkan sıcak yakınlaşma ortamı İstanbul Kongresine katılan Türk devletlerini eskisine oranla daha çok ortak bir çalışma düzenine doğru yönlendirmiştir. Türkiye’nin Karabağ’da Azerbaycan’a ağırlıklı

destek sağlaması ile diğer Türk devletleri de Türkiye benzeri bir destek dayanışmasına girmelerine elverişli bir ortam hazırlamıştır. Böylesine bir ortamda Türk devletleri otuz yıllık haksız işgale uğratılan Azerbaycan'a toplu destek sağlarken, aynı zamanda savaşı kazanan taraf olarak Azerbaycan devleti ile çok yakın bir dayanışma içine girmişlerdir. Bu nedenle Karabağ zaferi bütün Türk dünyasının ortak zaferi olarak değerlendirilmiştir. Azerbaycan gibi bir Türk devletinin Karabağ'da zafer elde etmesi, diğer Türk devletlerinin de devreye girerek bütünleşmeye yöneldiklerini göstermiştir.

Türk devletleri resmi adımlarla bütünleşmeye yönelirken, Rusya, Ukrayna, Balkanlar, Avrupa ve Afrika gibi bölgelerde yaşamakta olan Türk asıllı topluluklar da, Türk Konseyi ile ilişki kurlmaları sayesinde, uluslararası alandaki örgütlenme üzerinden milli bir kamuoyu oluşumunu dolaylı yollardan meydana getirmişlerdir. Türk Konseyi kongre sırasında izlediği yakın ve sıcak diyalog ortamı ile bütün Türk devletleri ile birlikte diğer ülkelerdeki Türk asıllı topluluklara da yakın ilgi göstererek, uluslararası Türk örgütlenmesinin daha güçlü bir biçimde tamamlanabilmesine elverişli bir ortam hazırlanmıştır. Geçmişten gelen tarafsızlık statüsü ile tartışmaların orta noktasında yer alan Türkmenistan devleti Kongreye devlet başkanı düzeyinde katılarak, yeni bütünleşme aşamasında Türk Devletleri Teşkilatı'nın tam üyesi olarak yola devam etmek istediğini göstermiştir.

İstanbul zirve toplantısında Türk Devletleri Teşkilatının ortaklık statüsünün oluşturulmasına dikkat edilmiş ve bu doğrultuda 121 Maddelik bir bildiri hazırlanarak üyelerin onayına sunulmuştur. Ayrıca, Türkiye'de geleceğe dönük yapılanmalar düzenlenirken 2023 ya da 2071 gibi Türk tarihi açısından anlam taşıyan yıllarda, Türklük duygusunu ayakta tutan yıldönümü ve anma günlerinde dile getirilen Türk kültürü ve siyasal birikimini taşıyan organizasyonların bir benzeri için, 2040 yılı Vizyonu adı altında ayrı bir metin olarak İstanbul toplantısında oybirliği ile kabul edilmiştir. Böylece yeni kurulmakta olan Türk Devletleri Teşkilatı'na gelecek için yeni bir vizyon getirilmeye çalışılmıştır. Bu bildiri de geleceğe dönük bir çalışma ortamı ve ortaklık statüsü oluşturmaya öncelik verilirken, Türk dünyasında var olan önemli bazı sorunlara da çözüm getirebilecek yaklaşımlara yer verilmiştir.

Hazar bölgesinin durumu, Türk devletleri için ekonomik işbirliği ,Türkistan'da TURANSEZ adı altında örgütlenecek özel bir ekonomik bölge oluşturulması, Türkçülüğün esası olarak işte ve fikirde birlik ilkesi genel anlamda benimsenmiş , ortak bir kültürel ortam yaratabilmek için TRT - AVAZ gibi Türk dünyası ile ilgili yayınlar yapan kanalların desteklenmeleri gerektiği toplantı sırasında üye devletlerin desteği ile vurgulanmıştır.

Türk dünyasının kültürünün önemli şahsiyetlerini birlik ve beraberlik ruhu içinde tanıtmak ve yaygınlaştırmak, Türk dünyası ile ilgili bilimsel ve edebi alanda yapılan çalışmaların ödüllendirilmesi, Avrupa Birliği'nin "Erasmus "programı ile yaptığı eğitim değişimi programının benzerinin "ORHUN " adı altında geliştirilecek değişim programıyla ,Türk dünyası için de devreye sokulması ,Okullarda ortak bir Türk tarihi, coğrafyası ve edebiyatı okutulması için özel kitapların hazırlanması ,Türk dünyasının önde gelen kişilerinin yaşamları ve eserlerinin tanıtımı ile ilgili olarak yeni bilimsel çalışmalar yapılması ,Tuna nehrinden Orhun vadisine İpek Yolu rallisi yapılması, Türk dünyasının kutsal mekanlarını bugünün gençliğine anlatacak eserlerin yayınlanması, Türk ülkeleri arasında çeşitli alanlarda sosyal ve sportif yarışmaların

düzenlenmesi gibi ortak konular da 120 maddelik kongre bildirisi ile dünya kamuoyuna yansıtılmıştı .

İstanbul zirvesine giden yolda Türk Keneşi her geçen yıl daha da çalışmalarını artırarak bugün gelinen örgütsel oluşumunu tamamlayınca, konseyden teşkilatlanma aşamasına geçilmiştir. İsim değişikliği konusu çalışmaların artışının gereği olarak gündeme gelmiştir. Örgütlenmenin bağımsız bir teşkilatlanma sürecine yönlendirilmesi, Türk Devletleri Teşkilatının üyelerinin bulundukları bölgelerdeki jeopolitik gelişmelere karşı muhatap olması gibi yeni bir durumu ortaya çıkarmaktadır. İstanbul bildirisi bu çizgide Türk Devletleri Teşkilatının dünya jeopolitik alanlarında meydana gelen değişikliklerin yansımaları ile de önümüzdeki dönemde fazlasıyla uğraşacağı yeni bir durumun öne çıkmasına yol açmaktadır. Türk Dünyası 2040 vizyonu ile ilgili olarak yayınlanmış olan konsey bildirisi aynı zamanda, bütün Türk devletlerine ve Türk dünyasına gelecek için yön çizerek, üye devletlerin zamanla gelişecek ilişkilerde ters durumlara sürüklenmesine önleyecek düzeyde, ağırlıklı bir gelecek değerlendirmesini de beraberinde getirmektedir.

2023 ve 2071 yılları gibi 2040 yılı da Türk dünyası için önemli olacak ve Türk devletleri teşkilatı bu yıldönümlerinde kurucusu oldukları Türk birliğinin önümüzdeki dönemde karşı karşıya kalabileceği siyasal virajları aşarak, küresel alanda güçlü bir Türk hegemonyası oluşturabilmesi, geçmişten gelen birikimin önemli tarihlerde ve yıl dönümlerinde gerektiği çizgide temsil edilebilmesine dayalı olarak mümkün olabilecektir. Bu da yeni kurulan Türk Devletleri Teşkilatının gelecekteki gücüne bağlı olarak belirlenebilecektir.

Uluslararası alandaki gelişmelerde, Türk dünyasının daha hareketli olabilmesi için yeni oluşturulan üst kurulun, Türk devletleri adına gerekli olan adımları atabilmesine bağlı bulunmaktadır. Düşünce kökeni yüz yıl önce doğan yeni dünya düzeni savaş sonrasında kurulurken gündeme gelen Türk Devletleri Teşkilatı, artık bir asır sonra Çinlilere, Ruslara, Hintlilere ve diğer uluslara karşı Türklerin de büyük devletleri ile hareket etmesiyle daha geniş alana yayılmış bir Türklük bilincinin, getireceği yeni dengelerin öncüsü ve örgütleyicisi olabilmesi gerekmektedir. Daha düzenli ve istikrarlı yeni bir dünya düzeninin kurulabilmesi için gerekli olan yeni dengeleri Türk Devletleri Teşkilatının oluşturması beklenebilir.

Türkiye Cumhuriyeti devleti ile Türkistan bölgesinin farklı jeopolitik konumda olmaları gibi İran'daki Türklerin doğu Türkleri olarak, Anadolu yarımadası üzerinde yaşamakta olan batı Türklerine uzak düştükleri görülmektedir. Önümüzdeki dönemde Türkiye Cumhuriyeti ile Türk dünyası devletlerinin bir araya gelerek ortak bir jeopolitik konumda birleşmeleri, Türk Devletleri Teşkilatının gerçekleştireceği yeni açılımlar sayesinde mümkün olabilecektir. Böylece yüzyıllar boyunca sürüp gelen doğu ve batı Türklerinin birbirlerinden farklı devletler içinde ayrı yaşamaları önlenebilecektir.

Bu aşamadan sonra gerçekleşebilecek bütün Türklerin büyük bir devlet çatısı altında bir araya gelebilmeleri daha gerçekçi boyutlarda sağlanabilecektir. Dünyanın geleceğinin Avrasya bölgesine kilitlendiği yeni aşamada, otuz yılı aşkın bir süredir bağımsızlıklarını yaşamakta olan Türk devletlerinin sahip oldukları siyasal birikim , yakın komşuları ile kardeşlik anlayışı içinde bir araya gelebilmelerini ve zaman içinde bütünleşerek ve Çin ,Rusya ve Hindistan'a karşı yeni ağırlıklar oluşturarak , evrensel barış düzeninin üçüncü cihan savaşı arayışı içindeki maceracı

çalabalara karşı gerektiği gibi korunabilmesi açısından son derece yararlı olacağı açıktır . Doğu ve Batı Türklerinin bir araya gelmesinde Nahcivan bölgesindeki Zengezur koridorunun açılmasının ilk adımda gerçekleştirilmesi çok önemli katkılar sağlayacaktır. Çin'in yeni gündeme getirmiş olduğu genişletilmiş ipek yolu projesinin orta kesiminde kalan Zengezur geçidinin açılmasıyla birlikte Asya ve Avrupa kıtaları arasındaki ticaret yolu daha da genişleyecek ve böylece Türklerin merkezinde yer aldığı yeni bir ekonomi düzeninin kurulması, ipek yolu hattı üzerinden mümkün olabilecektir . Bu yoldan daha da genişleyecek olan doğu-batı ticaretinin merkezi alanına Türklerin yerleşmeleriyle, Türk dünyasının ekonomik koşulları daha da iyileşerek küresel ekonomik dengelerde Türklerin daha etkin bir konuma kavuşmalarına yardımcı olabilecektir. Yeniden güçlenecek bir Türk dünyası küresel işbirliği ve barışın gerçekleştirilmesinde ana merkez durumuna gelebilecektir. Dünya coğrafyasının doğu-batı bölgeleri arasında uzayıp gitmesi dikkate alınırca, Türk devletlerinin güvenlik, refah ve ortak çıkarlarının bütünleşmeden geçtiği açıkça görülmektedir.

Asya ve Avrupa gibi iki kıtanın tam ortasında bin yıldır yaşamakta olan Türkler geniş alanlara yayılarak imparatorluklar kurdukları için, geçmişten gelen bir dağınık düzende kendi bölgelerinde yaşamlarını sürdürmeye çalışmışlardır. Ortak bir tarih ile coğrafyanın getirmiş olduğu birliktelik çerçevesinde bir arada yaşamaları gerekirken, Asya ya da Avrupa'da kurulan büyük imparatorlukların değişik alanlardaki sınır çizgileri, Türklerin merkezi alanda olmalarına rağmen birleşme ya da bütünleşmelerini önlemiştir. Tarihin derinliklerinden gelen Türk uygarlığının bugünkü uzantıları olan Türk devletlerinin ilan ettikleri 2040 vizyonu çerçevesinde, yirmi yıllık bir geçiş döneminden sonra tam anlamıyla bütünleşmeye dönülecek gibi görülmektedir.

Şimdiye kadar sürekli olarak küresel projeler çerçevesinde ifade edilmekte olan büyük Türk birliğine giden yolda, Türk Devletleri Teşkilatının yeni bir dönemeç olduğu ve artık bugüne kadar konuşulan ve yazılan öneriler doğrultusunda bir eylem planı doğrultusunda hareket edilerek yapıcı adımların atılacağı anlaşılmaktadır. Bu çizgide yeni adımların atılmasıyla birlikte, Türk Devletleri Teşkilatı uluslararası alanın önde gelen güçlü ve etkili aktörlerinden birisi konumuna gelebilecektir. Geçmişten bugüne kadar uzanan çizgide bazı büyük oluşumların hegemonya kurmasına karşı, yeni dönemde büyük Türk birliğinin oluşumu aracılığı ile evrensel barış için daha farklı dengeler gündeme getirilebilecektir. Artık dünyanın geleceği için yeni politikalar ya da siyasal senaryolar sadece Avrupa, Amerika, Çin ve Rusya gibi büyük merkezlerden gündeme getirilmeyecek, Türk Devletleri Teşkilatının öncülüğünde Türk dünyasından kaynaklanan yeni çıkışlar aracılığı ile, daha uyumlu ve eksikleri giderilmiş barış planları ya da girişimleri küresel diplomasi alanında boşlukları doldurarak, dünya politikaları alanında daha istikrarlı bir çizginin izlenmesine katkı sağlayacaktır.

Türkler ve Türk toplulukları bulundukları farklı ülkelere ve de birbirinden ayrı zaman dilimleri çerçevesinde farklı dinler ile karşı karşıya gelmişlerdir. Tarihin başlangıç dönemlerinde uzak doğuda Şamanizm ile tanışan Türk toplulukları, sonraki dönemlerde Asya kıtası önünde Müslümanlık, Musevilik, Hristiyanlık gibi tek tanrılı dinler ile sonradan ortaya çıkan Budizm, Brahmanizm ,Taoizm ve Şintoizm gibi Asya kıtasının kültürel değerlerinden doğan dinlerle de karşılaşarak, zaman zaman bunların etkileri altında kalmışlardır.

Gökoğuzlar Hristiyan olurken, Hazarlar Museviliği seçmiş,Orta Asya topraklarında değişik dinler karşı karşıya gelirken, Türk kavimleri Karahanlılar ve Gazneliler 'in devletleşme dönemlerinde büyük bir hareketlilik ile İslamiyete yönelmişlerdir. Bu aşamadan sonra dünya sahnesine Türkler çıkarken Müslüman kimliği de ağırlık kazanmış ve bu doğrultuda Türk topluluklarının diğer dinlerin dışında ama bütünüyle İslam dünyası içinde oldukları genel anlamda kabul edilmiştir. Tarihin en eski aktörlerinden birisi olarak Türkler,her dönemde farklı zaman dilimi içinde bulunarak , birbirinden ayrı dinlerin etkisi altına girmeleri yüzünden ortaya çıkan çok dinlilik olgusu, Türk devletlerinin bir araya gelerek bütünleşmeye yönelmeleri sayesinde ,İslam ağırlıklı bir dinsel yönelişin yeni dönemde bütün Türk toplulukları ve devletleri üzerinde ağırlık kazanmasına giden yolu açmıştır . Türk toplulukları bir araya geldikçe ve ortak toplumsal çalışmalara elbirliği ortamında yönelmeleri ile dünyanın Müslüman nüfusunda eskisine oranla hızlı bir artış meydana gelmiştir. Rusya, Çin, Hindistan, Avrupa ve de Amerika gibi büyük devlet yapılanmaları altında kalabalık nüfuslar bütünlük içinde hareket ederlerken, Türkler de yeni dönemde Türk dünyasının geniş nüfusu üzerinden yeni kurulan Türk Devletleri Teşkilatı'nın çatısı altında, benzeri bir büyüklük konumunda ağırlıklarını evrensel siyaset sahnesinde öne çıkarabileceklerdir. Din konusu siyaset alanında etkin olmaya devam ettiği sürece, önümüzdeki dönemde Türk Devletleri Teşkilatı ile İslam dünyası örgütleri arasında yakın ilişkiler ortaya çıkabilecek ve böylesine bir yaklaşımdan Türk dünyası yararlanarak, diğer büyük merkezi yapılanmalara karşı Türk tezleri ya da politikaları gündeme gelen sorunlar karşısında daha güçlü çözümler üretilmesinde Türkler'e yardımcı olabilecektir. Bu açıdan Türk Devletleri Teşkilatının oluşturulması, önümüzdeki dönemde Türk dünyasının çok dinlilik çıkmazından kurtulmasına yardımcı olabilecektir. Tek bir din çatısı altında bir araya gelmek sayesinde Türk toplulukları arasında daha sıkı bir yakınlaşma gerçekleştirilebilecektir.

Türk Devletleri Teşkilatının kurulmasıyla birlikte evrensel alandaki Türk ağırlığı, merkezi coğrafyadan doğu dünyasına doğru bir kayma göstermektedir. Yeni dönemde Balkanlar'dan başlayan Türk çizgisi Türkiye üzerinden ortaya çıkıyor, Azerbaycan üzerinden Kafkasya'yı geçiyor ve Orta Asya Türk dünyasının içinden geçerek Kırgızların başkenti Bişkek 'te Çin sınırına ulaşmaktadır. Böylece evrensel alanda Türklerin ağırlık merkezi orta dünyadan doğu dünyasına doğru bir kayma göstererek Türkistan bölgesinin en uç sınırına doğru uzanmaktadır.

Türk Devletleri Teşkilatı yeni dönemde Balkanlar'dan başlayarak Çin sınırına kadar uzanan bir toprak genişliğine sahip olduğu için Türkiye Asya kıtasının içlerine doğru bir genişleme içine girmektedir. Bu yılın başında Türk Dışişleri Bakanlığı "Yeniden Asya" başlıklı toplantılar düzenleyerek, dünyanın en küçük kıtası olan Avrupa'ya sıkışıp kalmaktan kurtularak ve dünyanın en büyük kıtası olan Asya toprakları üzerinde yeniden yere sağlam basmaya başlayarak, Asya bölgesinden yeni dönemin ağırlıklı politikalarını yaygınlaştırmaya yönelme şansına sahip olmaktadır. Son beş asırlık dönemde Atlantik merkezli politikalar dünya siyasetine yön verirken, bugün geline aşamada artık eskisi gibi Atlantik politikaları geride bırakılarak "Yeniden Asya "dönemine geçilmektedir.

Türk Dışişleri bu konularda gerekli olan hazırlıkları tamamlayarak, Asya ülkeleri ağırlıklı yeni açılım politikalarını dünyanın en büyük kıtasının üzerinde gündeme getirme çalışmalarına başlamıştır. Balkanlar'dan Çin sınırlarına uzanan birliktelik içinde Çin ve İngiltere işbirliği ile devreye girmiş olan "Tek yol-Tek kuşak" ismini taşıyan yeni ipek yolunun,küresel oluşumun

sürecinde Türkler aracılığı ile dengelenmesi sağlanabilecektir. Böylece Çin'in emperyalizmi ya da İngiltere'nin eskisi gibi devreye sokabileceği bir Atlantik emperyalizmine karşı, merkezinde Türk topluluklarının egemen olduğu Türk Devletleri Teşkilatı aracılığı ile, yeni Orta Asya dengeleri devreye sokulabilecektir. Çin-İngiltere ortaklığında tek bir yolun değil ama Türk Devletlerinin öncülüğünde çoklu bir yeni yapılanmaya gidilmesi, dünya dengelerinin yeniden kurulması için olumlu katkılar getirecektir. Doğu Asya-Avrasya hattına Orta Asya'dan Batı Avrupa'ya kadar yeni bir Türk açılımının getirilmesiyle, dünya dengelerinin yeniden kurulabilmesi için elverişli bir ortam yaratılmaktadır.

Yüzyıl önce gerçekleştirilemeyen Türk Birliği bir asır sonra yeniden gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır. Dünyanın merkezi coğrafyalarında sayısız Türk devletleri kurmuş olan Türk insiyatifi, bugün de Türk Devletleri Teşkilatı'nı oluşturarak yeniden uluslararası alanda ön plana geçmektedir. Her alanda Türk toplulukları arasında dayanışma ve işbirliği'ne yer veren Türk Devletleri Teşkilatı hızlı bir kurumlaşma dönemine girerek, dünyanın önde gelen büyük devletleri ile küresel barış yarışına girmektedir.

Örgüte üye olan Türk devletlerinin sınırları içinde yaşamakta olan Türk topluluklarını bir araya getirerek, Türk dünyasının birbirini daha yakın bir ortamda tanıyabilmesi, ortak bir düzen oluşturarak böylesine bir ortam içinde birlikte yaşama yönelmeleri, örgütün geleceğe dönük kurumlaşması açısından önem taşımaktadır. Yüzyıl sonra Türkler yeniden bir küresel birlik ortamına girerken, öne çıkan yeni nesil Türk kuşaklarının tarihten gelen siyasal ve kültürel birikimi öğrenmeleri ve bu çizginin yeni nesil ortak değerler ile uluslararası bir dayanışma düzenine doğru geliştirilmesinde, Türkiye Cumhuriyeti devleti hem ağabeylik hem de öncülük yapmak durumundadır.

Türk dünyası bugünün koşullarında hızla bütünleşmeye doğru yol alırken, Türkiye sahip olduğu geniş olanaklar ve sosyo-kültürel birikim ile her alanda bütün Türk devletlerine sahip çıkarak ve onlarla bütünleşerek, yeni dünya düzeninin sağlam temeller üzerinde kurulmasına katkı sağlamak durumundadır. Günümüzde Türkler Türk olmanın onuru ve güveni ile küresel yeni yapılanma girişimlerinde öne geçmek zorundadırlar. Türk Devletleri Teşkilatı sadece Türklerin birliğini değil ama tüm Türk Devletleri ile topluluklarının diğer büyük devletler gibi bütünleşmesini, bugünün gündemine getirmektedir. Bu aşamadan sonra Türkler her yeni adım attıklarında önceliklerini ülkesel bütünleşme hedefi doğrultusunda belirleyeceklerdir.

Balkanlar Üzerine

Erol Demir-İstinye Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası ilişkiler Yüksek Lisans Öğrencisi

Balkanlar, Ortadoğu ve Kafkaslar ile birlikte üzerinde en çok konuşulan üç coğrafi bölgeden biridir. Konuşmaya başlandığında bitmek bilmez, tükenmez. Üzerinde onlarca farklı insan topluluğu yaşar, onlarca devlet kurulmuştur. Bazı kaynaklar Romanya'yı Balkan ülkesi olarak kabul etmese de gerek coğrafi olarak gerekse yaşanan tarihi olaylar açısından Balkanların tam merkezinde kabul etsek diğerlerine haksızlık etmeyiz.

Resim 1: Balkanlar Güncel Durum (Kaynak: Wikipedia)

Balkan kelimesi köken itibarıyla Türkçe bir kelime olup “sarp ve ormanlarla kaplı dağ” anlamında kullanılmaktadır. Dağları, ormanları ve doğası kadar insanı da sarptır. Kolay kolay hükmedilmez, hırçın ve haşindir. Öyle ki yüzyıllardır ne devletler ne imparatorluklar bu bölgeye hükmetmeye çalışsa da son sözü yine kendileri söylemiştir.

Dünyanın en büyük sınırlarına ulaşma özelliğine sahip olan İskender burada doğmuştur. İskender imparatorluğundan sonra da gelmiş geçmiş en büyük imparatorluk olma özelliğine sahip Roma bu bölgede imparatorluk olmuştur. Atilla'nın Avrupa Hun Devleti de bu bölgede gelişmiştir.

Bu imparatorluklar tarihin altın sayfalarında yerlerini alırken, Osmanlı imparatorluğu bu topraklarda gelişmiş ve üç kıtaya hükmetmiştir. Osmanlıların Edirne Fethi'ni milat alacak olursak yaklaşık beşyüzelli yıl bölgede hâkim olmuşlardır. Bu hâkimiyet kılıç gölgesinde, zorbalığa dayalı bir hakimiyetten ziyade dönemin şartlarına, bölge halkının yapısına ve inançlara saygılı bir hakimiyet olarak kendini göstermiştir.

Batılı bazı yazarlar Türk Düşmanlığı yüzünden bu süreci Barbarlık olarak nitelese de, Tarihçi Halil İnalcık'ın tespitleri dünya tarafından kabul edilmiş gerçeklerdir. İnalcık'a göre; Osmanlı bölgeye geldiğinde topraklar feodal senyörler arasında bölünmüş ve halk da bu senyörlerin kölesi durumunda idi. Osmanlı'nın gelişi ile senyörlerin hakimiyetinin yerini devlet otoritesi almış ve halk da hukuki statüye kavuşmuştur. Keyfi uygulamalar yerini yazılı kurallar ve düzenli otoriteye bırakmıştır. İnanç özgür bırakılmış, her yer vakıflar marifetiyle inşa edilmeye bağlanmıştır. Öyle ki bu düzen, 1402-1413 yılları arasında Osmanlı Devlet İdaresi'nin olmadığı Fetret Dönemi'nde dahi bozulmadan çalışmaya devam etmiştir.

Osmanlı'nın kurmuş olduğu bu düzen sayesinde bölge halkları huzur içinde yaşamış, başta milliyetleri olmak üzere din, inanç, kültür ve birliklerini koruma fırsatı bulmuşlardır. Onsekizinci yüzyılın ortalarından itibaren, bölge halklarının hiçbir sorunu yokken, büyük güçler olarak tabir edilen emperyalist krallıklar, kendi emelleri için gerek bölge halkını isyana teşvik ederek gerekse savaş yoluyla bölgeye etki etmeye başlamışlardır.

Resim 2: Balkanların sembolü Mostar Köprüsü. (Kaynak: Yandex)

Bölge halkları kendi özgürlükleri hatta devletleri olacak düşüncesiyle isyan etmişler ve emperyalist güçlerle iş birliği yaparak, kendi halklarının huzur ve mutluluğunu hiçe sayarak Osmanlı İdaresini yıkmak için çalışmışlardır. Bu süreç hala süren “kan ve gözyaşı”nın kaynağıdır. Osmanlı Devleti'nin yüzyıllarca farklı din, inanç ve milliyetten olmasına rağmen kendilerine gösterdiği hoşgörüyü, onlar ne başka halklara ne de kendi halklarına gösterememişlerdir. Daha Osmanlıya karşı savaşları devam ederken birbirlerine savaş açmışlardır.

Osmanlı Devleti bölgeden çekildiğinde başında bir İngiliz Kral'ın olduğu Yunanistan, bir Alman Prens'in olduğu Bulgaristan, ordularının başında Rus komutanların olduğu Romanya ve Sırbistan kurulmuştu. Nispeten Osmanlı dostu olan Arnavutluk'un da emperyalist İtalya kontrolüne girmesi uzun sürmedi. Bölgenin kontrolü büyük güçler arasında sürekli el değiştirmiş ve bölge halkları her daim sefalet içinde yaşamaya devam etmiştir.

Bölge iki dünya savaşı görmüştür. Birinci Dünya Savaşında Bulgaristan ile Osmanlı Devleti aynı safta savaşmıştır. Savaştan sonra Osmanlı Devleti yerini Türkiye Cumhuriyeti'ne bırakınca, Yunanistan batılı büyük güçlerin kışkırtması ve Sevr'i uygulamak için Anadolu'ya asker çıkarsa da çıkardıkları limanlardan, tıpkı hamilleri İngilizler gibi geldikleri gibi gitmişlerdir. Savaş Sonrası dönemde Türkiye Cumhuriyeti'nin banisi Atatürk'ün "Balkan Pakı" gibi akılcı politikaları sayesinde bölgeye huzur tekrar hâkim olmuştur.

İlerleyen dönemde İkinci Dünya Savaşı patlak verdi ve bölge devletleri çeşitli bloklarda savaşa girmişlerdir. Savaşa girmeyen tek devlet Türkiye idi. Dünyanın en savaşçı milleti olan Türk Milleti kadar kimse savaşın huzur ve fayda getirmeyeceğini bilemezdi. Daha sonra başlayan "Soğuk Savaş" döneminde Romanya, Bulgaristan ve Arnavutluk Komünist Doğu Bloğuna yakın olurken, Yunanistan Kapitalist Batı Bloğuna yakın durmuştur. Yugoslavya ise önce Doğu Bloğu ile hareket etse de daha sonra Bağlantısızlar Hareketi'nin başını çekmiştir.

Bölgede düzen ve otorite hâkim olmadığı için halklar arasında kavgalar ve devletler arasında savaşlar aralıklarla devam etmiştir. Sözde medeniyetin ve demokrasinin doğduğu yer olan Yunanistan Kıbrıs'a asker çıkarmış ve Kıbrıs Cumhuriyeti'ni darbe ile yıkmıştır. Bulgaristan'daki insan kıyımı 1989 yılında Türkiye'nin kapılarını açması ile durmuştur. Enver Hoca ve Çavuşesku'nun zulümleri sınırları aşmıştır. Tito'nun ölümü sonrası Yugoslavya'daki savaş bitmemecesine başlamıştır.

Medeni batı devletlerine dayananlar halklar bağımsızlıklarını kolayca elde etseler de yaşanan mezalime ya ses çıkarmamışlar ya da ortak olmuşlardır. Avrupa'nın orta yerinde, eski Yugoslavya topraklarının dört bir köşesinde, bazıları BM askerlerinin teslim etmesi sonucu "Müslüman" ortak paydasındaki "Boşnak, Arnavut ve Türk" milliyetine mensup halklara yapılan soykırım hala hafızalardadır.

Yaşananlardan sonra BM ve NATO gibi bölgesel ve küresel güçler bölgeye müdahale etmiş ve akan kanı durdurmaya çalışmıştır. Tüm bunlar yaşanırken Rusya, soykırım yapanlara açık desteğini sürdürmüştür. Çıkarlar bir kez daha evrensel değerlerin önüne geçmiştir. Öyle ki çıkarları çatışan Sırbistan ve Karadağ ilk fırsatta birbirlerinden ayrılmışlar ve birbirlerine yaptırımında bulunmuşlardır.

Resim 3: Kosova'ya NATO Müdahalesi. (Kaynak: Kommersant)

Bölgenin şüphesiz en büyük gücü Türkiye’dir. Osmanlı döneminde olduğu gibi Türkiye, Joseph Nye tarafından tanımlanan, yumuşak güç unsurlarını kullanmıştır ve kullanmaya da devam etmektedir. Bölge halkları arsında ekonomik, sosyal ve politik yolları kullanarak etki etmektedir. Sert güç unsuru olan ve bölgede tartışmasız en büyük askeri güç olan Türk Ordusu bölgede hiçbir zaman herhangi bir olaya, “Barış Gücü” görevleri hariç, müdahil olmamıştır.

Önümüzdeki süreçte bölgedeki ülkeleri ve gelişmeleri değerlendirecek olursak ortaya şu tablo çıkmaktadır. Romanya sömürge olmadan petrol çıkaran ender ülkelerdendir. Karadeniz ve Tuna Nehri’ne kıyısı vardır. AB ve NATO’ya üyedir. Her dönem coğrafi yapısı değişikliğe uğramıştır. Son dönemde Karadeniz de meydana gelen değişikliklerin odağındadır. Özellikle ABD ve diğer büyük donanmaların Karadeniz’e savaş gemisi sokması için bu ülke bir üs olarak kullanılmaktadır. Rusya ile batılı güçler arasında meydana gelebilecek bir anlaşmazlıkta çatışmaların orta yerinde kalabilme ihtimali yüksektir.

Bulgaristan bağımsızlığını elde ettikten sonra, kendi eli ile sürekli bağımlı olmak için girişimlerde bulunmuştur. Gerek komşuluk gerekse uluslararası ilişkilerde istikrara sahip değildir. AB’nin en fakir ülkesidir ama IMF Başkanı bir Bulgar’dır. Son dönemde çeşitli ülkelerin kara ve deniz üslerine ev sahipliği yapmaktadır. Batılı güçlerin Rusya ile aralarında çıkabilecek anlaşmazlıkta Rusya’nın füzelerinin menzili içerisinde.

Bazıları tarafından demokrasinin beşiği bazıları tarafından batının haşere çocuğu olarak görülmektedir. Bölgesel istikrarın bozulmasında sürekli başrol oynamaktadır. Kendi çıkarları için bölgedeki devletlerin haklarını çiğnemekte tereddüt etmez. Tarihte yaşananlardan ders almayan yöneticilere sahiptir. Doğu Akdeniz ve Ege’de hukuksuz davranışlarından vazgeçmediği gibi Ege Adalarını silahlandırmakta, topraklarında başka ülkelere üsler açmaktadır. En son Makedonya devletinin adını AB’yi kullanarak değiştirmiştir. NATO üyesi olmasına rağmen Kıbrıs’da Rusya ile yıllardır iş birliği yapmaktadır. Geçmişte PKK’ya verdiği açık destek ile Müslüman ve Türk azınlığa uyguladığı baskılar hala devam etmektedir.

Arnavutluk bölgedeki gelişmeleri en akılcı şekilde takip eden devlet olarak değerlendirilmektedir. AB üyelik sürecindedir, NATO’ya üyedir. Bölgedeki iş birliğine yönelik bütün girişimlerde bulunmakta olup, hiçbirinde hesapsız risk almamaktadır. Kosova olaylarında dahi çatışmaların dışında kalmayı başarmıştır. Son dönemde çeşitli çevreler tarafından ortaya atılan bölgesel gelişmeleri yakından takip etmekle birlikte kimseyle karşı karşıya gelmemeye dikkat etmektedir. Her zaman Türkiye ile dostane ilişkiler içerisinde.

Yugoslavya’dan ayrılan ilk devlet olan ve AB’ye giren devlet Slovenya’dır. Katolik nüfusun hâkim olduğu ülke Yugoslavya Savaşından etkilenmemiştir. Bunda en büyük etkinin, elindeki askeri teçhizatı Sırbistan’a bırakmış olmasının yattığı değerlendirilmektedir. Eski Yugoslavya’nın sanayiinin yüzde elliden fazlası bu ülkede bulunmaktaydı. Bunun yanında tarım olarak da zengin bir ülkedir. NATO üyesi olmasına rağmen, Nisan 2021’de Sloven Başbakan Dayton Anlaşması’nın kaldırılmasını ve Kosova’nın Arnavutluk’a bağlanması ile ilgili rapor hazırlayarak AB’ye sunduğu bilgisine ulaşılmıştır. Soykırım zamanı sessiz kalan hatta teçhizat ve silah desteği veren Slovenya’nın gerçek yüzü yavaş yavaş su üstüne çıkmaktadır.

Yugoslavya’dan erken ayrılan, savaşa giren, ilk önce Sırplarla hareket eden daha sonra onlara karşı savaşan devlet Hırvatistan’dır. Bosna Hersek’in kurulması için imzacı üç devletten biridir. yerine: Taraf olarak Dayton Anlaşmasını imzalayan üç devletten biridir. AB ve NATO üyesidir.

Eski Yugoslavya'nın nerede ise bütün kıyı şeridi Hırvatistan'a aittir. Katolik çoğunluğa sahiptir. Eğitim seviyesi yüksektir. Savaş sonrası dönemde batılı güçlerin korunmasına girerek savaş suçlarından kurtulmaya çalışsa da kurtulamamıştır. Eski Yugoslavya Uluslararası Ceza Mahkemesi (İCTY) tarafından Bosna Savaşı'na işgalci saldırılarında bulunmaktan ve yerel ayrılıkçı kuvvetleri desteklemekten sorumlu bulunmuştur. Ancak ellerinde masum Bosnalıların kanı vardır. Son dönemde barışçıl politikalar izliyor gibi görünüm vermek istese de üyesi olduğu Avrupa Birliği'nin temel değerlerine karşı davranarak Bosna'nın etnik hatları üzerinde bölünmüş olarak kalması için elinden geleni yapmaktadır.

Yugoslavya'dan barışçıl yollarla ayrılan belki de tek ülke Makedonya'dır. Büyük İskender'in torunları olarak kabul edilseler de diplomasi ve politika tarihin önüne geçmiştir. AB'ye girmek için adını "Kuzey Makedonya" olarak değiştirmiştir. Yaklaşık olarak iki milyon nüfusa sahip ülkenin yüzde altmışbeşi Makedon'dur. Arnavut ve Türklerin sayısı ve etkisi azımsanmayacak seviyededir. Yugoslavya Savaşı'nda¹ Boşnaklara karşı Sırpların safında yer almamışlardır. NATO'nun otuzuncu ve son üyesi ülkedir. Gerek ülke içinde gerekse uluslararası camiada barışçıl bir ülke görünümünü muhafaza etmektedirler. Türkiye ile ilişkileri iyi seviyededir.

Balkanlarda kendini en önemli devlet olarak gören Sırbistan, Karadağ'ın ayrılması ile ilk kez kendi başına bir devlet olmuştur. Yüzyıllardır Rusya'nın Avrupa'daki ileri karakolu olarak hayatına devam etmektedir. Tarihin her döneminde bir katliam ile anılmaktadır. Savaşçı bir devletten çok katliamlarla anılan bir devlettir. Rusya tarafından açık olarak desteklenen Sırbistan, sözde Yugoslavya'nın yıkılmasını önlemek için Bosna Hersek ve Kosova başta olmak üzere Müslüman paydasında toplanan Boşnak, Arnavut ve Türklere saldırmış ve soykırım yapmıştır.² Sırbistan, yaşanan olaylardan birkaç kişiyi sorumlu tutarak suçu üzerinden atmaya çalışmaktadır. Son dönemdeki Rusya'dan uzaklaşıp batıya yakın politika izlemesinin bilinç altında yatan sebebi budur. İçinde **ciddi oranda Türk azınlığı - (bundan emin değilim bildiğim kadarıyla Sırbistan'da Türk azınlığı kalmamıştır)** da barındıran Sırbistan son dönemde Türkiye ile ilişkileri geliştirme politikası izlemektedir. Ortodoks çoğunluğa sahip olup AB üyelik sürecindedir.

Resim 4: Yugoslavya Savaşından bir görüntü. (Kaynak: Yandex)

¹ İç savaşı değil çünkü, Yugoslavya'dan hukuka uygun olarak ayrılmış ve BM tarafından tanınmış olan cumhuriyetlere; ordu kontrolünü elinde bulunduran ve halen Yugoslavya'nın yapısında kalmış olan Sırbistan-Karadağ yani başka bir devlet saldırıda bulunmuştur.

² Uluslararası Adalet Divanı tarafından yargılanmasına devam edilmektedir. - Bosna ile ilgili yargılanması bitmiş, kararda ise soykırımı önlemekten sorumlu bulunmuştur. Bu sebeptendir ki Kosova, Sırbistan'ı Uluslararası Adalet Divanına vermeye hazırlanmaktadır.

Sırbistan'ın en büyük savaş müttefiki Karadağ'dır. 2006 yılında referandum ile ayrılmış ve Sırbistan'ın denize çıkışını kapatmıştır. O dönemde ülke yönetimine gelen batı yanlısı iktidar, ülkeyi NATO'ya sokmuş, AB ile de üyelik sürecinde büyük adımlar atmıştır. Altıyüzbin nüfuslu ülkede Türk azınlık olup, Ortodoks çoğunluk yaşamaktadır. Balkan Savaşlarında Osmanlıya ilk kurşunu atan Karadağlılar, savaşta da aktif rol oynamışlardır. Batıya yanaşmak, savaşta yaşananları unutturmak ile eş anlama geliyor gibi gözükse de yaşananlar tarih kitaplarındaki yerini çoktan almış durumdadır.

Yönetimi ile dünyada başka bir örneği olmayan, Dayton Anlaşması ile kurulan bir devlettir Bosna Hersek. Yüzde elliden fazlası Boşnak, yüzde otuz civarı Sırp, yüzde onbeş civarı Hırvat ve geri kalanı diğer azınlıklardan oluşan nüfusa sahiptir. Bosna Hersek Federasyonu, Sırp Cumhuriyeti ve tarafsız Brčko Şehrinden oluşan, üç milletli özel bir idare ile yönetilir. Yapı gereği geleceğe yönelik kararlar alınmakta güçlük çekilmektedir. Çözumsuzluk bir çözüm olarak kabul edilmektedir. Bölgede her zaman sorunlu ülke olarak gösterilmekte, her an savaş çıkacakmış gibi hazırlıklar yapılmaktadır. Sırbistan olarak AB sürecinde olarak her türlü adımı atan Sırp, konu Bosna olunca ilhak hazırlıkları yapmaktadır. BM İnsan Hakları Mahkemesi karar almakta ve kararı onamakta güçlük çekmektedir. Soykırımı yapanlar bir iki kişi değil bir ordu veya devletler topluluğudur. Politika hukukun önüne geçmemelidir. Bosna Hersek de işler daha kötüye gitmeden, bir oldu bitti ye meydan verilmeden gereken düzenlemeler yapılmalıdır.

Kimilerine göre koparılan kimilerine göre kurtarılan, Yugoslavya'dan son ayrılan devlettir Kosova. 1999'da NATO müdahalesi ile olası soykırımın önüne geçilmiş ve 2008 yılında bağımsızlığını kazanmıştır. Çok çabuk dünyanın desteğini kazanmıştır. Balkanlarda Türkler için özel yeri olan ve ilişkilerin hala çok iyi seviyede olduğu bir ülkedir. Yüzde doksanın üzerinde Arnavut'un yaşadığı bir devlettir. Sırpın hala gözünün olduğu, Arnavutlarında birleşme özlemi çektikleri tarihi önemi büyük topraklardır. Uluslararası alanda belli aşama kaydetmiş olup potansiyel NATO ve AB üyeliğine adaydır.

Bölgenin en büyük nüfus, ekonomi ve askeri gücüne sahip ülke şüphesiz Türkiye'dir. Bütün Balkan ülkeleri ile dostane ilişkiler kurmakta, yumuşak güç unsurlarını kullanmaktadır. Gelişmeleri yakından izlemekte, diğerlerinin görünmediği sandıkları hukuksuz eylemleri her zaman kaydetmektedir. Bölgede meydana gelebilecek gerginliklerin ya önüne geçmekte ya da büyümemesi için tedbirler almaktadır.

Romanya ve Bulgaristan ile NATO ve Karadeniz Ekonomik İş Birliği Örgütünde yakın temas halindedir. Gerginlikler büyümemesi için Rusya ile yakın ilişki halindedir. Türkiye üzerinden yapılabilecek herhangi bir çatışmaya varabilecek faaliyetlere müdahil olmamakta, Montrö Boğazlar Sözleşmesine bağlı kalmaktadır.

Ege ve Akdeniz'de Yunanistan'ın her türlü hukuksuz faaliyetine karşı askeri yollara başvurmada gerekli tedbirleri almakta ve bölgede gerginliği azaltan taraf olmaktadır. Bölge dışı aktörlerin bölgedeki tansiyonu arttırmak istemelerine karşın, devlet akıyla hareket ederek sorunları doğmadan çözmektedir. Bütün Dünya da gerektiğinde Türkiye'nin askeri gücünü, barışı koruma amaçlı, kullanabileceğini bilmektedir. Çevre denizlerdeki ve üzerindeki haklar "Mavi Vatan ve Gök Vatan" ile tüm dünyaya ilan edilmiştir.

Diğer bölgelerde ise sabırlı bir şekilde bölge halklarının haklarına saygı duyarak, uluslararası hukuka bağlı kalarak dostane faaliyetlerde bulunmaktadır. Bosna Hersek ve Kosova'da Barış Gücü olarak görev yapmakta, diğer ülkelerde de politik, sosyal ve ekonomik faaliyetlerde

bulunmaktadır. Bu yolla son dönemde ortaya çıkan ve batının büyük tepkisini çeken vehhabi veya selefi teşkillerin etkili olmasının önüne geçilmektedir. Bu yapılar saf duygulara sahip gerçek Müslümanların radikalleşmesini sağlamaktır. Büyük güçler bu oluşumları istediği zaman kendi çıkarları uğrunda kullanmakta, istediği zamanda terörist ilan edip müdahale etme hakkı elde etmektedir. Gerek bu tarz oluşumların gerekse bunları kullanan devletlerin önünde en büyük engel güçlü bir Türkiye'dir. Yüzyıllardır olduğu gibi günümüzde de Türkiye barışın sembolü ve güvencesi olarak ön plana çıkmaktadır.

Resim 5: Türk Barış Gücü (Kaynak: Yandex)

Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu'nun verilerine göre Türkiye'de 2010 yılından bu yana 3 binin üzerinde kadın öldürüldü.

Kadın cinayetleri 10 yılda en az yüzde 25 arttı.

Kadınlar en çok evlerinde, ateşli silahlarla, boşanma ya da ayrılık aşamasında öldürülüyor.

Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü'nün verilerine göre kadınların yüzde 40'ı eşi veya birlikte olduğu erkek tarafından fiziksel şiddet görüyor.

Akademi her yerde giderek endüstriyelleyiyor ve siyasallaşıyor'

Zeliha Eliaçık

<https://www.aa.com.tr/tr/analiz/akademi-her-yerde-giderek-endustriyelleyiyor-ve-siyasallasiyor/2437518>

Tarih ve Edebiyat uzmanı David Selim Sayers'ın Alman akademi dünyasına ilişkin çifte standart, fonlama, siyasallaşma ve liyakat bağlamında çeşitli iddialara yer verdiği metni, Paris Institute adlı düşünce kuruluşunun sitesinde yayımlanması birçok tartışmayı da beraberinde getirdi.

AA Analiz Masası bu tartışmaları geniş bir yelpazede ele alarak akademi dünyasının geldiği durumu **İstanbul Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsünden Doç. Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Yalçın Yılmaz'a** sordu:

Sayers'in iddialarında da gördüğümüz üzere akademi dünyasında bir fon, siyasallaşma ve tabiri caizse "endüstrileşme" problemi var. Akademide gerçekten fonlama yoluyla belirli çalışma alanları teşvik mi ediliyor?

Bilimsel çalışmaların toplumla, toplumsal sorunlarla ciddi ilişkisi var, bunları ayrı düşünemeyiz. Sosyal bilimler bir laboratuvarında çalışma alanı değil. Hayatın içinde, toplumsal öbeklerle, katmanlarla geri kalmış gruplarla, engelli gruplarla, ezilen kitlelerle ister istemez saha çalışması yapmak zorunda. Gözlem yapmak zorunda. Bunun birçok yöntemi var.

Bugün ise toplumsal kimlikler ve aidiyetlerin öne çıktığı bir dünyadayız ve bu süreçte bu kitlelerin ister istemez tutumları, devletle olan ilişkileri ve dünyadaki networkleri de bir anlamda akademinin çalışma alanını belirliyor. Ekonomisi güçlü ülkelerin desteklediği fonlar ve bursiyerler üzerinden belirli çalışma alanlarını 'öncelikli çalışma alanı' şeklinde kategori ettiklerini, bu başlıklarla çağrılara çıktıklarını görüyoruz.

Evet, tabii ki bu anlaşılabilir bir şey, neticede bir şirket, bir devlet istediği konuda araştırma yaptırabilir ve bu alandaki bilimsel çalışmaları destekleyebilir. Özgürlükler bağlamında bunda herhangi bir sorun yok. Fakat doğrudan önyargılar üzerine eklemlenmiş bir bilimsel kariyer dikkatlerimizden kaçmıyor. Yani bütün enerjisini pesimist bir bakış açısıyla, bir toplumsal olumsuzluk veya bir sistem sorunu üzerine çalışmaya harcayan bir akademik çalışma, ister istemez dikkatimizi çekiyor.

Türkiye de çok uzun zamandır, 1990'lardan beri bu anlamda Batı'daki sosyal bilimcilerin de bir çalışma alanı hale geldi. Tabii ki geçen yüzyılın paradigmasıyla değil, bu yüzyılın paradigmasıyla ve yeni kavramlarla Türkiye bir çalışma alanı haline geldi.

Türkiye'den yurt dışına giden akademisyenler, akademisyen adayları, doktora için yüksek lisans için yurt dışına gönderdiğimiz gençlere de genellikle Türkiye aleyhine konu başlıkları çalıştırıldığını görüyoruz. Araştırma konusunun seçilmesi çok zor bir hikayedir. Burada özellikle Türkiye'deki temel tartışmaları biraz daha diri tutabilmek için ön yargılı bir araştırma tercihinde bulunurlar. Bu anlamda bunun Almanya'da, Fransa'da, İsveç'te zaman zaman öne

çıkarıldığını görüyoruz. Buradaki çeşitli bursların ve fonların Türkiye'deki "Kürt sorunu" ve "kadın meselesi" üzerinde çok fazla yoğunlaştığını görüyoruz. Cinsiyet tartışmaları ve toplumsal cinsiyet konusundaki çalışmalara özel fonlar ayrılıyor. Tabii sadece Türkiye'ye yönelik yapılan bir şey değil bu. Mesela Balkan ülkelerinde de bu tür çalışmaları çok desteklediler.

"Gerçek Akademisyenler Sürgünde" başlıklı metin neyi ortaya çıkardı?

Bu yazıda Almanya'daki çeşitli fonlardan Türkiye'den gitmiş imzacı akademisyenlere ait bir yapıya da bağış yapıldığı ve fon verildiği söyleniyor. Yazı; akademik etik bağlamında devletler, politika ve fon veren kuruluşlar arasında tartışma başlattı. Orada ilginç şekilde gördüğümüz şu: Türkiyat Çalışmaları departmanındaki bir yöneticinin Türkiye'den gelen sözde "sürgündeki akademisyenlere" çeşitli kaynakları aktarıldığı söyleniyor.

Bu, Türkiye gibi bir ülkede olsa gazete manşetlerinde abartılarak anlatılırdı. "Zaten biz böyleyiz, bizden adam olmaz" gibi hamasetle de görünürdü. Aslında dünyanın her yerinde böyle şeyler oluyor ve çok daha planlı programlı şekilde oluyor. Almanya'da yaşanan hadise aslında çok büyük bir skandal.

Akademide tarafsızlık iddiaları ne derece doğru?

20. yüzyılda devletler arasında rekabetler ve çıkar çatışmaları ön plandaydı. Burada eğitimin hareketliliği, yüksek lisans, doktora gibi programlarda "uluslararasılaşma" ortaya çıktı ve bu hareketlilik içerisinde güçlü devletler farklı coğrafyalardan öğrencilere burs vererek, o ülkelerde kendi dil, kültür ve bilimsel disiplinlerini tanıttak insanlara yatırım yaptılar.

Çalışma alanlarını, çeşitli burs veren vakıflar, kuruluşlar dizayn ediyor. Almanya'daki siyasi eğilimlerin hepsinin bir vakfı var ve bunların Türkiye'de de temsilcilikleri var. Dolayısıyla bütün siyasi eğilimleriyle Avrupa ülkelerinin Türkiye'de ağırları var. Buralar burs vererek çalışma alanlarını belirliyorlar, bu alanda çalışacak insanları tercih ediyorlar.

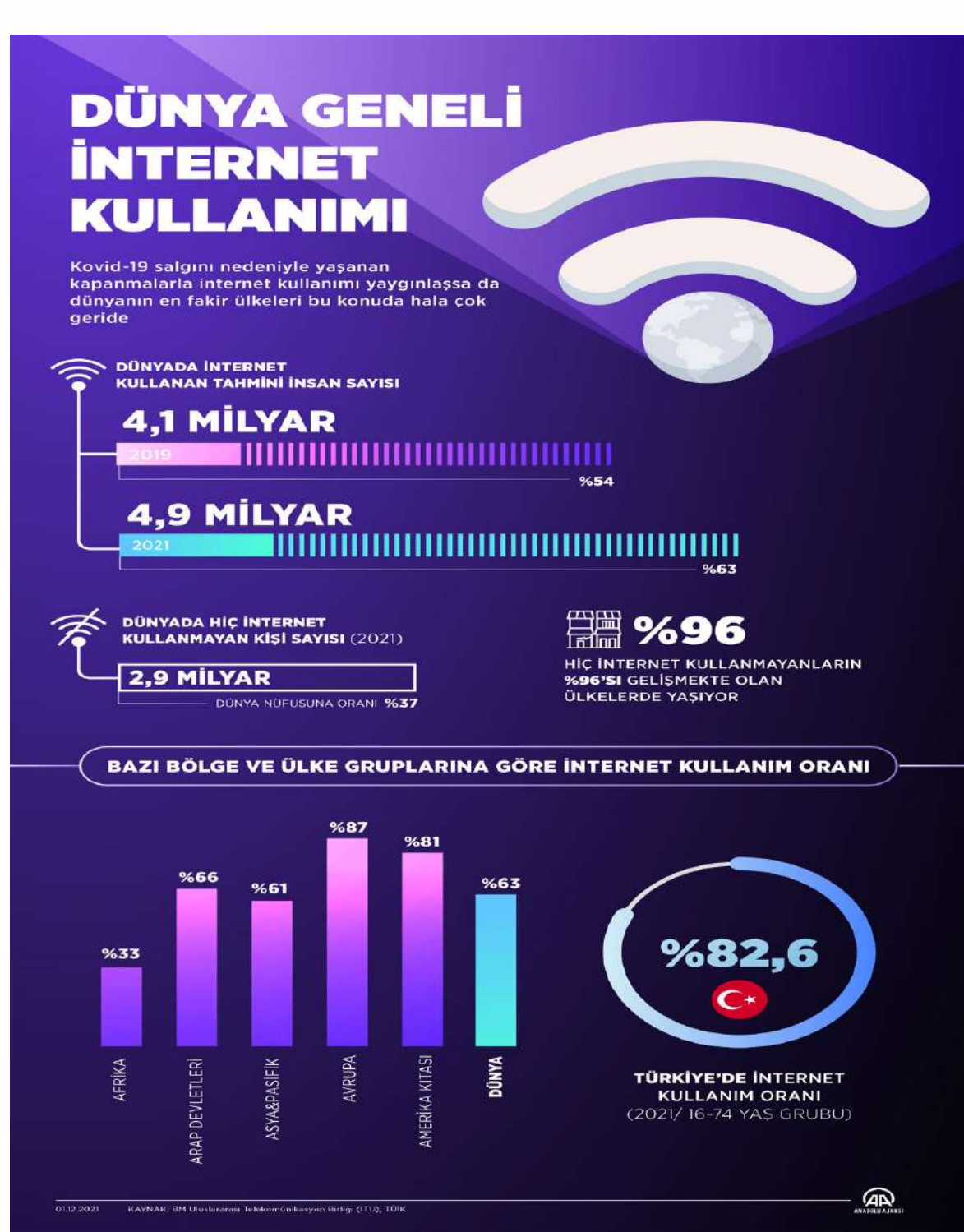
Sürgünde akademisyen konuşturma eğilimi bir ranta dönüştüğü zaman, bu her iki ülkeyi de rahatsız eder. Buna "fondaş akademi" diye bir başlık atabiliriz. Bu fonlarla Türkiye aleyhine ön yargılı karamsar otoriter Türkiye imajı, otoriter liderlik imajını güçlendirmek için o anahtar kelimeleri kullanarak yayın yaptıkları zaman, tabii ki atıf da alabilirler, gündeme de girebilirler. Ancak bu, bilimin ne kadar politikleştiğini ve siyasallaştığını gösterir.

Türk ve Batı akademisi yaşananları görmezden mi geliyor?

Yılmaz: Türk medyasında bu konu yeterince yer almadı. Çünkü Barış Akademisyenleri gibi bin 128 imzacının zaten çok büyük bir kısmı telefonda imza vermişti. Ama bir kısmı çok katı ve sert şekilde bu imzayı kullanarak, Almanya'da, sürgünde bir akademik platform oluşturmayı belki de önceden planlamışlardı.

"Mağduriyet, mağdur olma orada bir akademik ranta mı dönüştü?" diye bir soru işareti uyandırmış, Sayers'in makalesinden bunu anlayabiliyoruz. Tabii ki Batı'da ister istemez buradaki ülkelere gelen muhaliflere veya devletle sorun yaşayan kişilere çeşitli alanlar açıldığını biliyoruz.

Özellikle 12 Eylül sonrası Türkiye'nin siyasi atmosferinde siyasi sığınma istemiş birçok kişi Almanya'da tutunma süreci ve zorluklar yaşamıştı, orada da bunu görüyorduk. Ama özellikle 2015-2016 döneminde Türkiye'den giden bazı isimlere kolaylıklar sağlandı. Gerek medyada gerek akademide davetler, burslar, fonlar verildi bu kişilere; pozitif ayrımcılık sağlandı.

<https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/25871>

DSÖ: Dünya genelinde 1 milyardan fazla engelli bulunuyor

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), dünya genelinde bir milyardan fazla kişinin bir tür engelle yaşamına devam ettiğini açıkladı

Engellilik, bir sağlık sorunuyla kişisel ve çevresel faktörler arasındaki etkileşimi ifade ediyor

1 milyar engellinin %80'i gelişmekte olan ülkelerde yaşıyor

Engelli nüfusun yaklaşık %46'sı 65 yaş ve üzeri kişilerden oluşuyor

Engellilerin şiddete maruz kalma olasılığının 4 ila 10 kat daha fazla olduğu belirtiliyor

ENGELLİLERİN DÜNYA NÜFUSUNA ORANI

%15

ŞİDDETLİ ENGELLİLİK YAŞAYAN KİŞİ SAYISI

190 MİLYON KİŞİ

Yaklaşık 80 milyon çocuk "modern kölelik" sayılan şartlarda çalıştırılıyor

Birleşmiş Milletler (BM) tarafından köleliği kaldırılmasının üzerinden 72 yıl geçmesine rağmen dünyada hala 80 milyona yakın çocuk modern kölelik olarak sınıflandırılan "tehlikeli şartlarda" çalıştırılıyor

2 ARALIK "KÖLELİĞİN KALDIRILMASI GÜNÜ"

DÜNYADAKİ ÇOCUK İŞÇİ SAYISI

EN FAZLA ÇOCUK İŞÇİNİN BULUNDUĞU BÖLGELER

DÜNYA GENELİ YETİŞKİN MODERN KÖLE SAYISI

40,3 MİLYON

15,4 milyonu zorla evlendirilenler

24,9 milyonu zorla çalıştırılanlar

Modern köleliğe maruz kalanların %71'ini kadınlar ve kız çocukları oluşturuyor

Büyüme rakamları açıklandı

Türkiye ekonomisi, yılın üçüncü çeyreğinde yüzde 7,4 büyüdü

YILLARA GÖRE ORTALAMA (%)

GSYH 2021 yılının
3. çeyreğinde cari
fiyatlarla **1,91 trilyon lira**
oldu

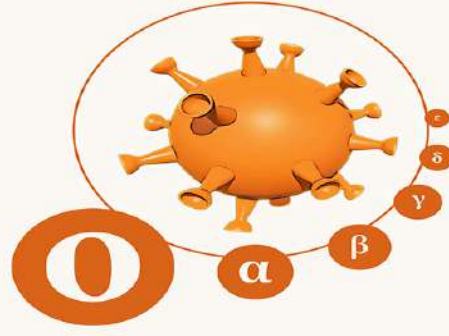
Kovid-19'un VARYANTLARI

Aralık 2019'da Çin'in Vuhan kentinde ortaya çıkan Kovid-19'un son varyantı Omikron, 26 Kasım 2021'de tespit edildi

SON VARYANT

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), Kovid-19'un "B.1.1.529" kodlu varyantına Yunan alfabesinin on beşinci harfi olan "Omikron" adını verdi

"Süper varyant" olarak nitelendirilen "Omikron"un, 32 mutasyona sahip olduğu biliniyor

Varyantların ilk görüldüğü ülkeler ve kodları

Varyantlar DSÖ tarafından Yunan alfabesindeki harf sırasına göre isimlendiriliyor. Alfabadeki Nu ve Xi harfleri kullanılmadı

α	β	γ	δ	ε	ζ	η	θ
ALPHA	BETA	GAMMA	DELTA	EPSILON	ZETA	ETA	THETA
ι	κ	λ	μ	ν	ξ	ο	π
IOTA	KAPPA	LAMBDA	MU	NU	XI	OMICRON	PI
ρ	σ	τ	υ	φ	χ	ψ	ω
RHO	SIGMA	TAU	UPSILON	PHI	CHI	PSI	OMEGA

DÜZENSİZ GÖÇ VE TÜRKİYE

Düzensiz göç; bir ülkeye yasa dışı giriş yapmak, orada yasa dışı şekilde kalmak ya da yasal yollarla girilmiş olmasına rağmen yasal süre içerisinde o ülkeden çıkmamak olarak tanımlanmaktadır.

Düzensiz göçmenlerin çıkışı yaptığı ülkeler **kaynak**, ulaşmak istedikleri ülkeler **hedef**, ikisi arasında geçiş yapmak için bulunduğu ülkeler de **transit** ülke olarak isimlendirilmektedir.

TÜRKİYE SON YILLARDA DÜZENSİZ GÖÇMENLER AÇISINDAN
HEM **TRANSİT** HEM DE **HEDEF ÜLKE** OLARAK GÖRÜLMEKTEDİR.

Son beş yılda Türkiye'de yakalanan düzensiz göçmen sayısı **1.150.000**'e yakındır.

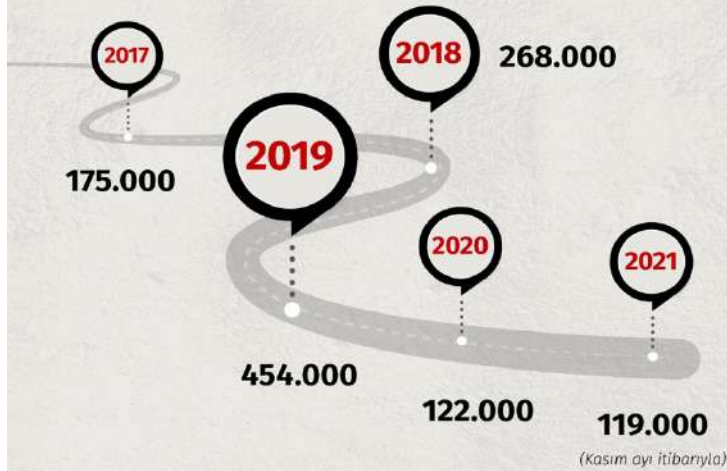

500.000'den fazlası
AFGAN

300.000'den fazlası
SURİYELİ

SON BEŞ YILDA TÜRKİYE'DE YAKALANAN DÜZENSİZ GÖÇMEN SAYISI

Geçici Koruma
Kapsamındaki
Surîyeliler
3.723.000

İkamet izni ile
Türkiye'de Bulunan
Yabancılar
1.232.000
(Kasım 2021 itibarıyla)

© 2021
İÇERİK: MELİK YASİN İPEK - BURAK ÇALIŞKAN
GÖRÜŞ: SELİN VATANDAŞ
KAYNAK: T.C. İÇİŞLERİ BAKANLIĞI GÖÇ İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Afrika kıtasında alacaklı bir 'dost': Çin

Çin dünyanın en alacaklı ülkesi konumunda bulunuyor

ÇİN'İN DÜNYA GENELİNDE VERDİĞİ BORÇ MİKTARI TOPLAM (2000-2017)

843 MİLYAR DOLAR

ÇİN'İN AFRIKA'YA YATIRIMLARI (2000-2017)

AFRIKA'DA YÜRÜTTÜĞÜ PROJE SAYISI

5 BİN 152

SAĞLADIĞI FİNANSMAN TUTARI

207,4 MİLYAR DOLAR

ÇİN-AFRIKA DIŞ TİCARET HACMI (2019)

208 MİLYAR DOLAR

Çin, Afrika'nın en önemli ticari partneri

Kongo Cumhuriyeti, Ekvator Ginesi ve Angola, GSYH'nin %50'sinden fazlası kadar Çin'e borçlandı

Çin, borçlarının kredi faiz oranını genellikle yüzde 4,2 civarında tutuyor

KREDİ FAİZ ORANI
≈ %4,2

42 MİLYAR \$

42 milyar doları kalkınma yardımı projeleri

136 MİLYAR \$ BORÇ

136 milyar doları borç

23 Afrika ülkesinin Pekin'e borcu

GSYH'NİN %10'UNUNDAN FAZLA

05.12.2021 KAYNAK: SüdeData

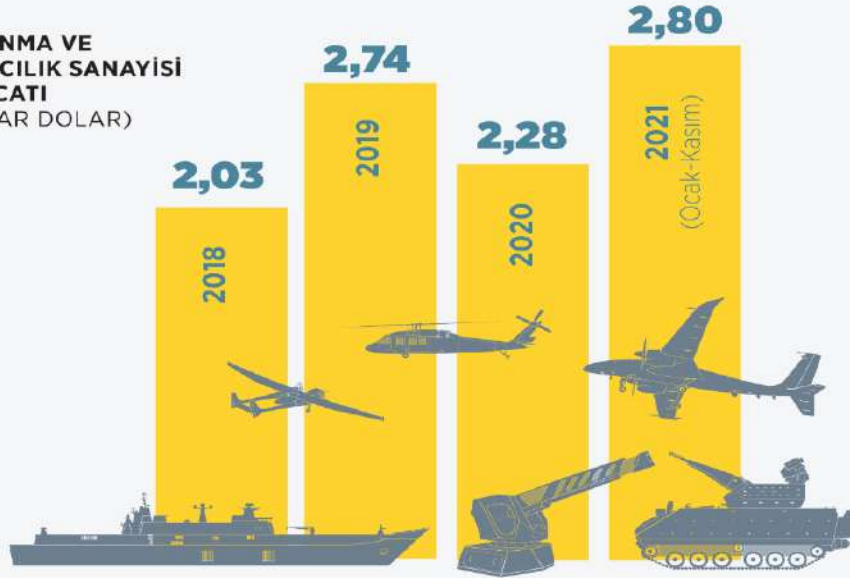
AA KAYNAK: AA

<https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/25907>

Savunma ve havacılık sanayisi ihracat rekorunu tazeledi

Sektör 2021 yılını 3 milyar doların üzerinde ihracatla kapatarak yeni bir eşik atlamaya hazırlanıyor

SAVUNMA VE
HAVACILIK SANAYİSİ
İHRACATI
(MİLYAR DOLAR)

SEKTÖRÜN EN FAZLA İHRACAT YAPTIĞI
İLK 6 ÜLKE (DOLAR / OCAK-KASIM 2021)

03.12.2021

AA
AKADEMİK ALAN

<https://www.aa.com.tr/tr/info/infografik/25905>

TÜRKİYE'DE TEMİZ SU

Artan nüfusu ve buna paralel olarak artan su kullanım alanları ile Türkiye, "su fakiri" bir ülke olmaya aday **su kıtlığı çeken ülke** kategorisindedir.

TOPLAM KULLANILABİLİR SU MİKTARI 112 MİLYAR M³

Su kaynaklarının kullanımında **tarım amaçlı kullanım payı %72'dir.**

TÜRKİYE;

Yılda yaklaşık **643 milimetre** yağış alıyor.

800 milimetre yağış alan dünya ortalamasının **oldukça altında.**

Her **4 KİŞİDEN BİRİ** aşırı su tüketimine karşı herhangi bir **önlem almıyor** ve su israfına **duyarsız kalıyor.**

TÜRKİYE, İÇME SUYU VE SANİTASYON'DA 100 ÜZERİNDEN **59,2** PUANLA **180 ÜLKE ARASINDA 72. SIRADA**, **ATIK SU ARITIMI'NDA 92,9** PUANLA **41. SIRADADIR.**

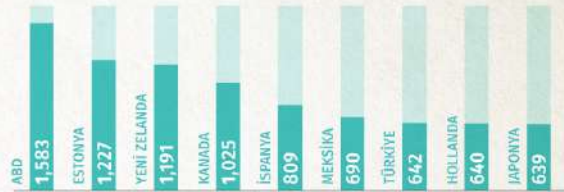
Yıllık **kişi başına düşen su tüketiminde** Türkiye, **1519 m³** ile **kişi başına en yüksek tüketimin** gerçekleştiği **7. ülke.**

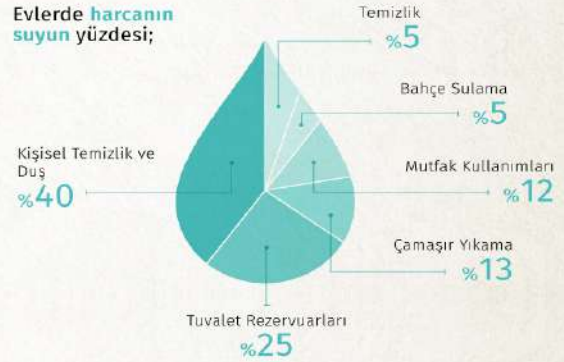
Türkiye'de kişi başına düşen **kullanılabilir su tüketimi** **500 m³** seviyesinde.

Ayrıca çevre performansında en iyi olduğu iki alan **atık su arıtma kapasitesi** ile **içme suyu ve sanitasyondur.**

EN FAZLA SU TÜKETİMİ YAPAN ÜLKELER (Yıllık-m³)

Evlerde **harcanın suyun** yüzdesi;

Su tasarrufu ise **gelir gruplarına** göre değişiklik gösteriyor. Aylık kazancı **3 BİN LİRA**dan düşük olan kişiler su tasarrufuna **daha çok dikkat ediyor.**

TÜRKİYE'DE DİNDARLIK

Dindar; mensubu olduğu dinin **emir** ve **yasaklarına kuvvetle bağlı olup** gereklerini yerine getiren kimse için kullanılan bir kavramdır. Kimin ne kadar dindar olduğunu anlamak çoğu zaman zor olsa da, kendi ifadelerinden yola çıkarak **insanların dinle ilişkisini** ortaya koymak mümkün.

Bu anlamda **modernleşmeyle** birlikte değişen dünya algısı tüm dünyada olduğu gibi **Türkiye’de de dine bakışı ve dindarlığı** etkilemiştir.

İNANÇ ORANLARINDA DEĞİŞİM

(SON 15 YIL)

Kendisini **dindar** olarak niteleyen:

%55’ten
%51’e
düştü.

Ateist olduğunu söyleyenler:

%1’den
%3’e
yükseldi.

İnançlı olduğunu söyleyenler:

%31’den
%34’e
yükseldi.

İnançsız olduğunu söyleyenler:

%1’den
%2’ye
yükseldi.

İBADETLERİ YERİNE GETİRME ORANLARINDA DEĞİŞİM

(SON 15 YIL)

Oruç Tutanlar:

%77’den
%65’e
düştü.

Düzenli **Namaz** kılanlar:

%27’den
%24’e
düştü.

Başörtüsü takanlar:

%52’den
%53’e
yükseldi.

TOPLUMSAL YAŞAMDA DİNİN YERİ

Dine göre günah olan konuların **kanunen** de suç sayılması gerektiğini düşünenler:

%36

Çocuğunun **yaz Kuran Kursuna** gitmesini isteyen ebeveynler:

%27

Çocuğun **ahlaki eğitiminde** dini önceleyenler:

%39

Faizsiz bankacılık tercih ettiğini söyleyenler:

%21

Gıdasının **halal** olmasını önemseyenler:

%49

Nikahsız birlikte yaşamayı yanlış bulanlar:

%37

© 2021
İÇERİK: SUEDA NUR ÇOKADAR
GÖRÜŞLERİ: SELİN VATANDAŞ
KAYNAK: KONDA

INSAMER
İHH İNSANİ VE SOSYAL ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
IHH HUMANITARIAN AND SOCIAL RESEARCH CENTER
مركز البحوث الإنسانية والاجتماعية

Kitap Tavsiyesi

Kusurlu bir sikke elden ele, keseden keseye geçerek bütün Roma'yı nasıl dolaşır?

Hikâyeyi hikâyeye, yolu yolcuya, rüyayı rüyete, yedi kişiyi erdemli bir köpeğe nasıl bağlar?

Gölgelerin mağarasına dönen haberci her defasında niye taşlanır?

Kehribar Geçidi, MS 300'lü yıllarda İmparator Diocletianus Roma'sında bu sorulara cevap arıyor.

Okuyucularını Forum'un, Colosseum'un, Senato'nun, Tiber ırmağının, Şifa Tapınağı'nın, sonradan kaybedilmiş veya hiç edinilmemiş özgürlüklerin, hitabetin, yazmaların, lâhitlerin, şifalı otların, kurtların kuşların, dağların, en dehşetli dövüşlerin, toga picta'nın ve dikenli deniz salyangozlarının arasında uzun bir yolculuğa davet ediyor.

Berrak fakat derin dili, karakterlerinin canlılığı, olaylarının sürükleyiciliği, dönemsel detaylarının zenginliği, can yakıcı meselelerinin her daim geçerliliği ile tarihin özel bir noktasından çekip çıkarılmış olsa da evrensel insanlık hallerine dair söyleyecek sözü olan destansı bir başyapıt. Sekiz yıllık bir emeğin sonucu.

“Sanki ölmüşüz de bu dünyadaki günlerimizi anarak konuşuyoruz seninle. Sanki bu dünyadaki yaşamımız bitmiş de biri, bütün dertlerimize dönüp şöyle bir bakalım diye omuzumuzu okşar gibi. Bitti artık, geçti, der gibi.”